

مقاله پژوهشی

بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد دانشجویان در ارتباط با پژوهش و عوامل مرتبط با آن در دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال ۱۳۹۷

مأده شرف الدین^۱، منور افضل آقایی^۲، زهره رهنما برگرد^{۳،۴*}

^۱ دانشجوی کارشناسی بهداشت عمومی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

^۲ دانشیار، گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی بهداشت محیط، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی بهداشت محیط، گروه مهندسی بهداشت محیط و حرفه ای، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۱۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۸/۰۳

چکیده

مقدمه: توجه به آموزش مبتنی بر پژوهش یکی از شاخص‌های مهم در آموزش عالی و موقعیت پژوهشی هر کشور بوده و معیار اصلی سنجش توسعه آن می‌باشد. در این ارتباط، مطالعه حاضر با هدف تعیین آگاهی، نگرش و عملکرد دانشجویان علوم پزشکی در رابطه با پژوهش و عوامل مرتبط با آن در سال ۱۳۹۷ انجام شد.

مواد و روش‌ها: در مطالعه توصیفی-تحلیلی حاضر، ۴۳۱ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شده و بررسی گردیدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه‌ای با چهار بخش ویژگی‌های دموگرافیک، سنجش آگاهی، سنجش نگرش و سنجش میزان عملکرد پژوهشی بود. به‌منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی و استنباطی (آزمون Mann-Whitney، آزمون Kruskal-Wallis و آزمون طیف لیکرت) با استفاده از نرم‌افزار SPSS 16 استفاده شد.

یافته‌ها: بر مبنای نتایج، ۷۸/۴ درصد از آزمودنی‌ها نگرش بسیار خوب، ۹۲/۳ درصد آگاهی ضعیف و ۵۸/۵ درصد عملکرد ضعیف نسبت به پژوهش داشتند. عدم مطالعه در رابطه با روش‌های آماری، عدم حضور در دوره‌های آموزش روش تحقیق و مقاله‌نویسی و عدم مشارکت حتی در یک طرح پژوهشی در ۶۰ تا ۷۵ درصد از دانشجویان مشاهده شد. بین نگرش دانشجویان و جنسیت آن‌ها، بین آگاهی و مقطع تحصیلی و بین وضعیت اشتغال و عملکرد پژوهشی دانشجویان رابطه آماری معناداری به‌دست نیامد ($P < 0.05$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج مطالعه حاضر که حاکی از دانش و عملکرد ضعیف دانشجویان در ارتباط با پژوهش و الزامات آن و نیز عدم آشنایی آن‌ها با نقش و وظایف مراکز متصدی پژوهش در دانشگاه می‌باشند، شایسته است برنامه‌ریزی در راستای ارتقای آگاهی پژوهشی در دانشجویان به نحو مقتضی انجام شود.

کلمات کلیدی: آگاهی، پژوهش، دانشجو، عملکرد، نگرش

* نویسنده مسئول: زهره رهنما برگرد، کمیته تحقیقات دانشجویی، گروه مهندسی بهداشت محیط و حرفه‌ای، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

مقدمه

پژوهش یکی از مهم‌ترین و بارزترین عوامل پیشرفت در زمینه‌های علمی- آموزشی بوده و زیربنا، پایه و نهادی برای علم است که با چهارچوب‌سازی و نظام‌دهی به تفکر و فرضیه‌های پژوهشگران به پیشرفت و توسعه علم، اختراع وسایل جدید و نوآوری می‌پردازد (۱). در پنج دهه گذشته، دستیابی به اطلاعات و علوم نوین به‌ویژه اطلاعات بالینی و پزشکی تنها از طریق مشاهدات و بازگویی‌های دانشمندان و پزشکان قابل‌دسترس بود؛ اما امروزه با توجه به پیشرفت تکنولوژی و علم، گسترش موضوعات مورد مطالعه و وسعت‌یافتن ابزار تبادل اطلاعات، بیش از هر زمان دیگری نیاز به پژوهش و به‌روزرسانی اطلاعات همگام با موج خروشان جهانی احساس می‌شود (۲). یکی از وظایف اصلی دانشگاه‌ها، تحقیق و پژوهش درباره مسائل جامعه می‌باشد. تعداد زیادی از دانشگاه‌ها و دانشجویان در حال تحصیل در سراسر کشور، انتظارات نسبت به تولید علم و پژوهش را افزایش می‌دهد؛ زیرا با توجه به شرایط کنونی کشور، روابط و سیاست‌های خارجی اتخاذشده و رقابت موجود میان کشورها به‌منظور تسهیل شرایط موجود و مشکل‌گشایی، لزوم استفاده از مشاغل دانش‌بنیان که زاده نیازسنجی و پژوهش است، وجود دارد (۳)؛ بنابراین تعجبی ندارد که تمام دانشگاه‌ها در سراسر دنیا به کیفیت پژوهش‌های ارائه‌شده از سوی فارغ‌التحصیلان توجه می‌ورزند؛ زیرا یکی از معیارهای مهم رتبه‌بندی دانشگاه‌ها، کمیت و کیفیت تحقیقات و نتایج منتشرشده توسط آن دانشگاه می‌باشد (۴)؛ به همین دلیل لازم است بحث پژوهش و جایگاه آن بیش از پیش مورد تحلیل و تفحص قرار بگیرد تا دلیل اهمال و کوتاهی دانشجویان و مسئولان مربوطه مشخص گردد.

بی‌شک، آموزش تئوری و نظری بدون مشارکت دانشجویان و تلاش برای یافتن نتایج جدید علمی موجب

توقف و دورشدن از اهداف اساسی آموزشی می‌شود. از سوی دیگر، اتخاذ این شیوه آموزشی باعث بی‌پاسخ‌ماندن بسیاری از سؤالات دانشجویان و احساس عدم تمکین دانش در آن‌ها می‌شود و آینده‌ای بدون مهارت کافی را در آن‌ها پایه‌ریزی می‌کند (۵). از سوی دیگر، پژوهش همواره با مشکلات گوناگونی همراه است. دستیابی و استفاده از نتایج حاصل از عملکرد پژوهشگران به‌طور عمده مربوط به درازمدت و آینده می‌باشد. این موضوع ممکن است موجب بی‌رغبتی مسئولان مالی و عدم بودجه‌دهی مناسب به پژوهشگران شود؛ در نتیجه دانشجویانی که درصد انجام پژوهش هستند، همواره به دلیل مسائل مالی دچار مشکل شده و یا از موضوع مربوطه صرف‌نظر می‌کنند. علاوه‌براین، عدم اعتماد کافی و آگاهی مدیران اجرایی به پژوهشگران، مشارکت‌نداشتن آن‌ها در تصمیم‌گیری‌ها و استفاده‌نکردن از نتایج به‌دست‌آمده باعث دل‌سردی و کاهش انگیزه پژوهشگران می‌شود؛ به‌طوری که یک شکاف عمیق از بی‌اعتمادی میان پژوهشگران و مسئولان اجرایی به وجود آمده است؛ این درحالی می‌باشد که برنامه‌ریزی و پژوهش، دو اصل اساسی برای سیاست‌گذاری و چهارچوب‌دهی هستند و نبود هریک از آن‌ها باعث فروریختن بنای سازمان می‌گردد (۶،۷). کیفیت مطالعات انجام‌شده به میزان زیادی به رویکردهای سازمان و مرکز آموزشی مربوطه، میزان نظارت و بیشتر از همه به ویژگی‌های فردی و شخصیتی پژوهشگر، مهارت و انگیزه پژوهشگر بستگی دارد؛ در نتیجه جایگاه پژوهش در نظر پژوهشگر در وهله اول بر تصمیم‌گیری درباره شروع یک پژوهش و به تبع آن به‌طور مستقیم بر کیفیت پژوهش تأثیر می‌گذارد (۴).

با توجه به مطالب ذکرشده، مسأله پژوهش یکی از ضروریات پیشرفت و کسب جایگاه می‌باشد که پایه‌های

علمی دانشگاه و کشور، مطالعه حاضر با هدف تعیین میزان آگاهی، نگرش و عملکرد دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد در مورد اهمیت پژوهش و عوامل مرتبط با آن در سال ۱۳۹۷ انجام شد.

مواد و روش‌ها

مطالعه توصیفی-تحلیلی حاضر در سال ۱۳۹۷ در دانشگاه علوم پزشکی شهر مشهد انجام شد. با توجه به مطالعات مشابه گذشته (۱۰)، حجم نمونه معادل ۴۰۰ نفر برآورد گردید. به دلیل در نظر گرفتن ۲۵ درصد ریزش، ۵۰۰ پرسشنامه توزیع شد که ۴۳۱ مورد به‌طور کامل توسط دانشجویان تکمیل گردید. نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای انجام شد و به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه استاندارد بررسی نگرش، انگیزش و عملکرد دانشجویان نسبت به پژوهش که روایی و پایایی آن در مطالعه ایزدی و همکاران به اثبات رسیده است (۱۰)، استفاده گردید. تحصیل در ترم دوم و بالاتر در مقطع کارشناسی و تحصیل در مقطع دکتری حرفه‌ای (پزشکی، دندان‌پزشکی و داروسازی) معیارهای ورود به مطالعه بودند. تحصیل در ترم اول مقطع کارشناسی و تحصیل در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری غیرپیوسته نیز به‌عنوان معیارهای خروج در نظر گرفته شدند. دلیل خروج دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکتری غیرپیوسته از این پژوهش، تفاوت اساسی چهارچوب آموزشی در این دو مقطع و توجه بسیار بیشتر به مقوله پژوهش و پایان‌نامه در مقاطع عالی می‌باشد که این مسأله موجب تفاوت زیاد در نگرش، آگاهی و عملکرد دانشجویان در مقاطع تحصیلی عالی با دانشجویان مقطع کارشناسی می‌شود؛ بنابراین برای اجتناب از تورش‌های احتمالی، دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری غیرپیوسته از مطالعه حذف شدند.

پرسشنامه مورد استفاده شامل: توضیحات اولیه، اطلاعات

اصلی آن دانشگاه و دانشجویان هستند. انگیزه و آگاهی دانشجویان نسبت به پژوهش و رویکردهای سیاسی و اجتماعی کشور در برابر مطالعات و پژوهشگران موجب ایجاد دیدگاه مثبت یا منفی در افراد می‌شود؛ در نتیجه لازم است به موضوع پژوهش بسیار توجه شود و موانع و انگیزه‌های پیش روی دانشجویان و پژوهشگران به دقت بررسی گشته و مورد تحلیل قرار گیرد.

مطابق با آمارهای ارائه‌شده، ایران در رتبه ۱۱ جهانی از نظر انتشار مقالات و پژوهش قرار دارد و در قاره آسیا رتبه چهارم را به خود اختصاص داده است؛ این در حالی است که کشور چین دارای رتبه اول جهانی می‌باشد (۸).

در این راستا در پژوهشی که توسط غفارزاده و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی ارومیه انجام شد، حدود ۲۵ درصد از دانشجویان علاقه‌ای به انجام پژوهش نداشتند و ۷۷ درصد از آن‌ها اظهار نمودند که زمان کافی برای انجام پژوهش را ندارند. ۵۰ درصد از دانشجویان شرکت‌کننده نیز عملکرد ضعیفی در زمینه پژوهش داشتند (۲). در پژوهشی دیگر که توسط طلایی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شد، مشخص گردید که ۴۱/۸ درصد از دانشجویان انجام پژوهش را اتلاف وقت می‌دانند؛ در حالی که ۷۸ درصد از آن‌ها اعتقاد داشتند که دانستن مفاهیم پژوهشی از ضروریات می‌باشد (۹).

با توجه به مطالعات انجام‌شده در ایران، اصل موضوع اهمیت پژوهش در میان دانشجویان پذیرفته شده است؛ اما دیدگاه دانشجویان در مورد به‌کارگیری اصول و مفاهیم پژوهشی و سعی در تولید محتوای جدید با تکیه بر علم و پژوهش، همچنان منفی می‌باشد. این امر بدان معنا است که دانشجویان با وجود برخورداری از آگاهی خوب و مطلوب نسبت به پژوهش و اهمیت آن، تمایلی به انجام پژوهش و به‌کارگیری آگاهی خود در این راه ندارند. با در نظر گرفتن اهمیت پژوهش و نقش آن در ارتقای درجه

اطمینان متناظرش استفاده گردید و برای اهداف تحلیلی از آزمون‌های آماری بهره گرفته شد.

نتایج

۴۶/۴ درصد از افراد مورد بررسی در این مطالعه، مرد و ۵۳/۶ درصد زن بودند. میانگین سنی شرکت‌کنندگان که اکثر آن‌ها مجرد بودند (۹۰/۷ درصد)، معادل $20/82 \pm 2/1$ سال ارزیابی گردید. همچنین ۳۲/۷ درصد از دانشجویان در مقطع کارشناسی و ۶۷/۳ درصد در مقطع دکتری تخصصی در حال تحصیل بودند. شایان ذکر است که تنها ۳/۷ درصد از دانشجویان در اوقات فراغت خود به فعالیت‌های پژوهشی می‌پرداختند و ۳۱/۱ درصد تفریح را ترجیح می‌دادند (جدول ۱).

در این مطالعه میانگین نمره آگاهی کسب‌شده معادل $9/26 \pm 2/9$ به‌دست آمد که کمترین و بیشترین نمره در این بخش به ترتیب ۱ و ۲۳ بود. میانگین نمره نگرش نیز معادل $13/01 \pm 69/43$ محاسبه گردید که پایین‌ترین و بالاترین نمره در این بخش به ترتیب برابر با ۱۵ و ۹۰ بود. از سوی دیگر، میانگین نمره عملکرد دانشجویان معادل $10/73 \pm 7/21$ به‌دست آمد که کمترین و بیشترین نمره به ترتیب برابر با ۰ و ۴۱ بود. با توجه به طبقه‌بندی‌های انجام‌شده برای نمرات آگاهی، نگرش و عملکرد، ۹۲/۳ درصد از افراد آگاهی ضعیف، ۷۸/۴ درصد نگرش بسیار خوب و ۵۸/۵ درصد عملکرد ضعیف نسبت به پژوهش داشتند.

شایان ذکر است که بین نگرش دانشجویان و جنسیت آن‌ها ارتباط معناداری وجود داشت ($P=0/004$)؛ به‌طوری که دانشجویان خانم نگرش بهتری نسبت به پژوهش داشتند. بین آگاهی و مقطع تحصیلی نیز رابطه آماری معناداری مشاهده گردید ($P=0/01$) و دانشجویان دکتری حرفه‌ای (پزشکی، دندان‌پزشکی و داروسازی) از آگاهی بهتری نسبت به دانشجویان مقطع کارشناسی برخوردار

دموگرافیک و سؤالات اصلی بود. ابتدا به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که پاسخ‌های ثبت‌شده کاملاً محرمانه بوده و اطلاعات شخصی فاش نخواهند شد. سپس توضیحاتی در مورد نحوه تکمیل صحیح پرسشنامه به هریک از افراد ارائه گردید. این پرسشنامه دارای سه بخش بود: سؤالات دموگرافیک، سؤالات آگاهی (۱۵ سؤال) و سؤالات نگرشی (۱۵ سؤال) و عملکردی (۱۴ سؤال). برای پاسخ‌های غلط در سؤالات آگاهی نمره ۰ و برای پاسخ‌های صحیح نمره ۱ در نظر گرفته شد. رتبه‌بندی میزان آگاهی دانشجویان براساس نمره کسب‌شده بدین‌صورت بود: ۱. سطح ضعیف (۱-۱۳)، ۲. سطح متوسط (۱۴-۱۸) و ۳. سطح خوب (۱۹-۲۳). پاسخ سؤالات بخش نگرش و عملکرد به‌صورت جداول لیکرت ارائه شدند و هر سؤال امتیازی بین ۱ تا ۵ داشت. در این مطالعه نمرات ۱۲-۲۴ به‌عنوان نگرش ضعیف، نمرات ۲۵-۳۶ به‌عنوان نگرش متوسط و نمرات ۳۷-۶۰ به‌عنوان نگرش خوب در نظر گرفته شدند. پاسخ سؤالات عملکرد نیز به‌صورت جداول لیکرت ارائه شدند و هر سؤال امتیازی بین ۰ تا ۳ داشت. براساس نتایج، نمرات ۰-۱۰ به‌عنوان عملکرد ضعیف، نمرات ۱۰-۲۰ به‌عنوان عملکرد متوسط، نمرات ۲۰-۳۰ به‌عنوان عملکرد خوب و نمرات بالاتر از ۳۰ به‌عنوان عملکرد عالی در نظر گرفته شدند.

پس از تکمیل پرسشنامه توسط دانشجویان، داده‌ها وارد نرم‌افزار SPSS 16 گردیدند. در ادامه، آزمون‌های توصیفی و تحلیلی انجام شدند و سطح معناداری معادل ($P<0/05$) در نظر گرفته شد. به‌منظور توصیف و تجزیه و تحلیل داده‌ها، جداول توزیع فراوانی، نمودارها، شاخص‌های تمایل مرکزی (میانگین، میانه و مد) و شاخص‌های پراکندگی (واریانس، انحراف معیار، ضریب تغییرات و دامنه آن‌ها) مورد استفاده قرار گرفتند. برای اهداف توصیفی نیز از میانگین، نسبت و ۹۵ درصد فاصله

جدول ۱: اطلاعات دموگرافیک

متغیر	گروه‌بندی	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۲۰۰	۴۶/۴
	زن	۲۳۱	۵۳/۶
وضعیت تأهل	مجرد	۳۹۱	۹۰/۷
	متأهل	۴۰	۹/۳
دانشکده محل تحصیل	بهداشت	۴۸	۱۱/۱
	پرستاری و مامایی	۴۸	۱۱/۱
	پزشکی	۹۷	۲۲/۵
	پیراپزشکی	۴۵	۱۰/۴
	داروسازی	۹۶	۲۲/۳
مقطع تحصیلی	دندان‌پزشکی	۹۷	۲۲/۵
	کارشناسی	۱۴۱	۳۲/۷
	دکتری حرفه‌ای	۲۹۰	۶۷/۳
وضعیت بومی بودن	بومی	۲۵۰	۵۸
	غیربومی	۱۸۱	۴۲
وضعیت اشتغال	شاغل	۴۲	۹/۷
	غیرشاغل	۳۸۹	۹۰/۳
فعالیت غالب در اوقات فراغت	مطالعه	۸۸	۲۰/۴
	ورزش	۷۷	۱۷/۹
	تفریح	۱۳۴	۳۱/۱
	فعالیت پژوهشی	۱۶	۳/۷
	فعالیت هنری	۳۸	۸/۸
	کاری انجام نمی‌دهم	۷۸	۱۸/۱

شیوه مدیریتی کمیته تحقیقات دانشگاه ناراضی بودند و ۵۸ درصد معتقد بودند که پژوهشگران از سوی مسئولان مورد توجه و تقدیر قرار نمی‌گیرند. شایان ذکر است که ۲۱/۱ درصد از دانشجویان عضو کمیته تحقیقات دانشجویی بودند. از سوی دیگر، ۶۹ درصد از دانشجویان تاکنون به: CV (Curriculum Vitae) (چکیده سوابق آموزشی و پژوهشی) خود فکر نکرده بودند، ۶۰ درصد با اعضای کمیته تحقیقات دانشجویی و وظایف آن‌ها آشنا نبودند و ۸۰ درصد انجام پژوهش را موجب پیشرفت علم و حل مشکلات کشور می‌دانستند.

بودند. علاوه‌براین، بین وضعیت اشتغال و عملکرد پژوهشی دانشجویان نیز رابطه معناداری به دست آمد ($P=0/02$). به این صورت که افراد شاغل، عملکرد پژوهشی بهتری نسبت به افراد فاقد شغل داشتند. باید خاطرنشان ساخت که در این مطالعه بین آگاهی، نگرش و عملکرد دانشجویان دانشکده‌های مختلف و وضعیت تأهل آن‌ها تفاوت آماری معناداری مشاهده نگردید ($P>0/05$) (جدول ۲). بر مبنای نتایج، ۶۳ درصد از دانشجویان نسبت به انجام فعالیت‌های پژوهشی اعلام علاقه کرده بودند، ۵۵/۵ درصد زمان کافی برای انجام پژوهش نداشتند، ۵۱/۵ درصد از

جدول ۲: ارتباط میان نمرات آگاهی، نگرش و عملکرد کسب شده توسط دانشجویان با ویژگی‌های دموگرافیک

متغیر	آزمون آماری	آگاهی		نگرش		عملکرد
		میانگین (انحراف معیار)	سطح معناداری	میانگین (انحراف معیار)	سطح معناداری	
جنسیت	Mann-Whitney	مرد	۸/۹۲±۲/۹۱	۰/۰۷	۶۷/۹۹±۱۴/۳۳	۱۰/۸۷±۷/۷۲
		زن	۹/۵۵±۲/۹۷	۰/۰۴	۷۰/۶۸±۱۱/۶۴	۱۰/۶۶±۶/۷۴
تأهل	Mann-Whitney	مجرد	۹/۲۹±۲/۹۷	۰/۵۱	۶۹/۹۶±۱۲/۲۷	۱۰/۸۰±۶/۹۳
		متأهل	۸/۹۵±۲/۸۷	۰/۱۲	۶۵/۵۶±۱۶/۵۳	۱۰/۵۱±۹/۶۴
دانشکده محل تحصیل	Kruskal-Wallis	بهداشت	۹/۳۳±۲/۷۵	۰/۰۷	۶۹/۰۸±۱۳/۴۹	۹/۵±۴/۶۶
		پرستاری و مامایی	۸/۵۴±۲/۹۰	۰/۰۷	۶۷/۹۲±۱۶/۹۱	۱۱/۲۷±۸/۰۸
مقطع تحصیلی	Mann-Whitney	پزشکی	۹/۶۹±۲/۸۳	۰/۰۱	۶۹/۵۹±۱۱/۶۰	۱۲/۱۵±۷/۸۲
		پیراپزشکی	۸/۴۰±۲/۹۱	۰/۰۱	۶۹±۱۷/۴۳	۱۰/۶۶±۷/۴۶
وضعیت بومی	Mann-Whitney	داروسازی	۹/۳۲±۳/۳۸	۰/۰۷	۶۹/۲۹±۱۱/۵۶	۱۰/۸۰±۶/۹۵
		دندان پزشکی	۹/۴۶±۲/۷۰	۰/۰۷	۷۰/۵۴±۱۰/۸۹	۹/۷۳±۶/۴۸
وضعیت اشتغال	Mann-Whitney	کارشناسی	۸/۷۷±۲/۸۶	۰/۰۱	۶۹/۰۶±۱۵/۲۴	۱۰/۵۸±۷/۳۳
		دکتري حرفه‌ای	۹/۴۹±۲/۹۸	۰/۰۱	۶۹/۶۱±۱۱/۸۰	۱۰/۸۴±۷/۱۶
وضعیت اشتغال	Mann-Whitney	بومی	۹/۰۷±۳/۰۲	۰/۰۷	۶۹/۱۲±۱۱/۷۵	۱۱±۷/۵۰
		غیربومی	۹/۵۱±۲/۸۵	۰/۰۷	۶۹/۸۶±۱۴/۵۹	۱۰/۴۱±۶/۷۸
وضعیت اشتغال	Mann-Whitney	شاغل	۹/۰۷±۲/۹۷	۰/۸۷	۶۸/۹۰±۱۵/۸۳	۱۳/۳۳±۸/۴۳
		غیرشاغل	۹/۲۸±۲/۹۶	۰/۸۷	۶۹/۴۹±۱۲/۶۹	۱۰/۴۸±۷/۰۲

پژوهش ضعیف بوده و تمایلی به انجام پژوهش ندارند. در این مطالعه بین نگرش دانشجویان و جنسیت آن‌ها، بین آگاهی و مقطع تحصیلی و بین وضعیت اشتغال و عملکرد پژوهشی دانشجویان ارتباط آماری معناداری مشاهده شد که این نتایج با یافته‌های مطالعات غفورنیا و همکاران (۱۳۸۴) و ایزدی و همکاران (۱۳۹۲) در اصفهان همخوانی دارد (۱۱،۱۰). نتایج مطالعه‌ای که توسط القحطانی و همکاران در عربستان سعودی (۲۰۱۸) انجام شد نیز با یافته‌های مطالعه حاضر همسو می‌باشند (۱۲). در پژوهش مذکور نیز دانشجویان از نگرش خوبی برخوردار بودند؛ اما تمایلی نسبت به انجام پژوهش نداشتند. از سوی دیگر، در مطالعه‌ای که در ارتباط با پرستاران

علاوه بر این، ۷۵ درصد از دانشجویان تاکنون در هیچ طرح پژوهشی شرکت نکرده بودند، ۷۰/۹ درصد سابقه شرکت در کارگاه روش تحقیق و مقاله‌نویسی نداشتند، ۵۸/۶ درصد روزانه بیش از دو ساعت از اینترنت استفاده می‌کردند و ۴۶/۲ و ۶۵/۲ درصد از آن‌ها تاکنون هیچ کتابی را به ترتیب درباره مطالعات پژوهشی و روش‌های آماری مطالعه نکرده بودند.

بحث

با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان گفت که دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد نگرش مطلوبی نسبت به پژوهش دارند؛ اما آگاهی و عملکرد آن‌ها نسبت به

که پژوهش در حوزه پزشکی باید به امری اجباری برای تمام دانشجویان تبدیل شود. در این مطالعه فقدان نیروهای متخصص، عدم برگزاری دوره‌های آموزشی، کمبود وقت و عدم سرمایه‌گذاری از موانع منجر به عدم انجام پژوهش توسط دانشجویان برشمرده شده است (۱۵).

علاوه بر این، در پژوهشی که در ارتباط با رزیدنت‌های بیهوشی در کانادا در مورد نگرش آن‌ها نسبت به پژوهش طی آموزش بیهوشی انجام شد، ۴۱ درصد از دانشجویان معتقد بودند که انجام پژوهش باید اجباری باشد. اگرچه براساس برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده بیشتر دانشجویان در پروژه‌های تحقیقاتی شرکت داشتند؛ اما دیدگاه‌های آن‌ها در مورد موجودیت برخی از منابع تسهیل‌گر پژوهش با دیدگاه برنامه‌ریزان متفاوت بود. رزیدنت‌ها کمبود وقت، تداخل زمانی برنامه‌ها و حمایت علمی ناکافی را از جمله موانع عمده در برابر یک پروژه تحقیقاتی می‌دانستند (۱۶). که این نتایج با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی دارند.

در این راستا، در پژوهشی که به صورت آنلاین در ارتباط با ۸۹ درصد از دانشجویان دندان‌پزشکی در آمریکا انجام شد، اهمیت پژوهش، موانع انجام پژوهش و میزان آن براساس برنامه درسی مورد واکاوی قرار گرفت. بر مبنای نتایج، ۶۳ درصد از دانشجویان قبل از ورود به دانشگاه سابقه پژوهش داشتند. آن‌ها معتقد بودند که تحقیقات علمی منجر به پیشرفت آن‌ها در دندان‌پزشکی می‌شود (۱۷). این امر نشان‌دهنده نگرش، آگاهی و عملکرد مثبت دانشجویان مذکور نسبت به پژوهش بوده و با یافته‌های پژوهش حاضر ناهمخوان می‌باشد. تفاوت‌هایی که در میزان آگاهی و نگرش دانشجویان در مورد پژوهش در مطالعات مختلف مشاهده می‌شود، می‌تواند ناشی از تفاوت‌های بین کشورها و دانشجویان و تأثیر فاکتورهای دیگر نظیر موانعی که به شدت بر میزان علاقه به پژوهش اثر می‌گذارند، باشد.

بیمارستان‌های آموزشی و دانشکده‌های پرستاری در شهر تهران انجام شد، عموم پرستاران نگرش مثبتی نسبت به پژوهش داشتند. با این وجود، آن‌ها درکی از کاربرد پژوهش در فعالیت‌های روزانه خود نداشتند و هنوز نسبت به اهمیت پژوهش در شیوه عملکرد خود قانع نشده بودند (۱۳) که این مهم با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی دارد.

علاوه بر این، در مطالعه‌ای که در ارتباط با دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز به منظور بررسی دانش و نگرش آن‌ها در مورد پژوهش و موانع پیش روی پژوهش انجام شد، نمره دانشجویان در حوزه آگاهی، کمی بیشتر از نگرش بود که این مهم با نتایج مطالعه حاضر مغایر می‌باشد. همچنین نگرش دانشجویان در مقاطع پایین‌تر نسبت به پژوهش در مقایسه با دانشجویان تحصیلات تکمیلی مثبت‌تر بود که این امر می‌تواند ناشی از بار کاری زیاد دانشجویان تحصیلات تکمیلی و احتمالاً وظایف ناشی از تأهل باشد. شایان ذکر است که در این پژوهش دانشجویان حمایت مالی ناکافی را اصلی‌ترین مانع عدم انجام پژوهش می‌دانستند (۱۴).

از سوی دیگر، در پژوهشی که در ریاض در ارتباط با دانشجویان دو سال آخر پزشکی انجام شد، آگاهی، نگرش و عملکرد دانشجویان در رابطه با پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. براساس نتایج، اگرچه ۹۷ درصد از دانشجویان پژوهش در حوزه پزشکی را مهم می‌دانستند؛ اما تنها نیمی از آن‌ها در انجام مطالعات مشارکت داشتند (۱۵). این در حالی است که براساس نتایج پژوهش حاضر، بیش از ۷۵ درصد از دانشجویان تاکنون در هیچ طرح پژوهشی مشارکت نداشته‌اند که این امر نشان‌دهنده اختلاف قابل توجهی می‌باشد. فقدان فعالیت پژوهشی در دانشجویان می‌تواند ناشی از عدم تعریف فعالیت‌های پژوهشی در برنامه آموزشی آن‌ها و اختیاری بودن انجام پژوهش باشد. در پژوهش مذکور، ۶۷ درصد از دانشجویان ریاض معتقد بودند

حمایت مالی

پژوهش حاضر با حمایت مالی معاونت پژوهشی و کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی مشهد انجام شده است.

ملاحظات اخلاقی

پیش از شرکت در مطالعه، شرکت‌کنندگان رضایت کلامی خود را برای تکمیل نمودن پرسشنامه اعلام نمودند و پرسشنامه توسط افرادی تکمیل گردید که تمایل به شرکت در این طرح را داشتند. به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات موجود در پرسشنامه به صورت محرمانه باقی خواهند ماند.

تضاد منافع

در این مطالعه هیچ‌گونه تعارض منافی با هیچ‌یک از افراد و یا سازمان‌ها وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر با شماره ۹۶۰۶۱۹ و شناسه اخلاق IR.MUMS.REC.1397.231 برگرفته از طرح پژوهشی مصوب کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی مشهد می‌باشد که با حمایت‌های مالی و معنوی کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی مشهد انجام شده است. بدین‌وسیله از حمایت‌های مالی این سازمان و تمامی افرادی که پژوهشگران را در راستای انجام این مطالعه یاری رساندند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

References

1. Asadollahi M, Shams A, Hooshmandan Moghaddm Fard Z. Investigating factors affecting on the attitude of Msc. graduates toward research (case study: faculty of agriculture/ Universtiy of Zanjan). Higher Educ Lett. 2017; 10(38):77-101.

از سوی دیگر در مطالعه‌ای در ارتباط با دانشجویان کایروپراکتیک در انگلستان، نگرش ۷۶ درصد از این دانشجویان نسبت به پژوهش مورد بررسی قرار گرفتند. بر مبنای نتایج، ۴۴ درصد از دانشجویان سابقه پژوهش داشتند و ۵۴ درصد معتقد بودند پژوهش در رشته‌ای که در آن تحصیل می‌کنند، دشوار است. با این وجود، ۷۵ درصد از دانشجویان پژوهش را ضروری می‌دانستند که این مهم با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی دارد. در این مطالعه دیدگاه دانشجویان سال آخر نسبت به پژوهش به‌طور قابل‌توجهی نسبت به دانشجویان سال اول متفاوت بود و آن‌ها دارای نگرش مثبت‌تری بودند (۱۸). لازم به ذکر است که در مطالعه حاضر محدودیت‌هایی مانند دسترسی به دانشجویان دانشکده‌های مختلف و هماهنگی با واحد آموزش دانشکده‌ها (با توجه به معیارهای ورود و خروج از مطالعه) وجود داشت.

نتیجه‌گیری

براساس نتایج مطالعه حاضر که مؤید فقدان دانش کافی و به تبع آن عدم عملکرد لازم دانشجویان علوم پزشکی در ارتباط با پژوهش می‌باشد، شایسته است نسبت به اصلاح رویکردهای پژوهشی در ارتباط با دانشجویان اقدام شود و برای اقداماتی نظیر اجباری نمودن مشارکت دانشجویان در دوره‌های آموزش روش تحقیق و آشنایی با مفاهیم آماری و همچنین افزایش آگاهی دانشجویان در زمینه ضرورت و منافع پژوهش، برنامه‌ریزی به نحو مقتضی صورت گیرد و به موازات آن اقدامات انگیزشی نظیر ارتقای تأمین تسهیلات و منابع لازم و افزایش توجه مسئولان انجام شود.

2. Ghaffarzadeh S, Nazari H, Ghasemi R, Ahmadi Doyran Z. Status of research among medical students Of Urmia university medical sciences in (knowledge, attitude and practice). J Nurs Midwifery Urmia Univ Med Sci. 2011; 9(5):400-6.

3. Shafiee FS, Naderi A, Abili K, Sobhani H. Analyzing and explaining the research performance of faculty members with mixed approach and multilevel modeling, case study: University of Tehran. *Sci J Manag Syst.* 2018; 7(13):97-120.
4. Abdullah MN, Evans T. The relationships between postgraduate research students' psychological attributes and their supervisors' supervision training. *Proc Soc Behav Sci.* 2012; 31:788-93.
5. Sheikhi M, Fallahi-Khoshknab M, Rahgozar M. The effect of integration of mentorshiping and peer education methods on the academic performance and academic satisfaction in nursing PhD students. *J Nurs Educ.* 2019; 7(5):52-8.
6. Alvani M, Akhavan AS, Mahmeli AH. A detailed study of research role and utilization in the urban management case study: Tehran urban management system. *Bagh-E Nazar.* 2018; 15(63):5-16.
7. Lavis JN, Robertson D, Woodside JM, McLeod CB, Abelson J. How can research organizations more effectively transfer research knowledge to decision makers? *Milbank Quart.* 2003; 81(2):221-48.
8. Akhavan P, Ebrahim NA, Fetrati MA, Pezeshkan A. Major trends in knowledge management research: a bibliometric study. *Scientometrics.* 2016; 107(3): 1249-64.
9. Talaei M, Rouhi S, Sabet B, Baghaei AM, Bahman ZP. Research situation among medical students: iumshs 2000 knowledge, attitude, practice. *J Res Med Sci.* 2001; 6(2):97-101.
10. Eizadi E, Raeisi M, Sharifirad GH, Tavasoli E, Ghazanfari Z. Knowledge and attitude of students toward research in Isfahan University of Medical Sciences. *Sci J Ilam Univ Med Sci.* 2013; 21(6):56-62.
11. Ghafournia M, Motamedi S, Yousefian E. Isfahan dental student's knowledge and attitude about research. *J Isfahan Sch.* 2006; 1(3):30-4.
12. Alqahtani RA, Aldahash MA, Alhulail SA, Alzahrani MY, Alfahaid L, Almodaimegh H. Experience of and attitudes toward research among pharmaceutical sciences and pharmd students in Saudi Arabia. *Health Profess Educ.* 2019; 5(1):58-65.
13. Mehrdad N, Salsali M, Kazemnejad A. Iranian nurses' attitudes toward research utilisation. *J Res Nurs.* 2008; 13(1):53-65.
14. Memarpour M, Fard AP, Ghasemi R. Evaluation of attitude to, knowledge of and barriers toward research among medical science students. *Asia Pac Fam Med.* 2015; 14(1):1.
15. AlGhamdi KM, Moussa NA, AlEssa DS, AlOthimeen N, Al-Saud AS. Perceptions, attitudes and practices toward research among senior medical students. *Saudi Pharm J.* 2014; 22(2):113-7.
16. Silcox LC, Ashbury TL, VanDenKerkhof EG, Milne B. Residents' and program directors' attitudes toward research during anesthesiology training: a Canadian perspective. *Anesth Analg.* 2006; 102(3):859-64.
17. Holman SD, Wietecha MS, Gullard A, Peterson JM. US dental students' attitudes toward research and science: impact of research experience. *J Dent Educ.* 2014; 78(3):334-48.
18. Newell D, Cunliffe C. Attitudes toward research in undergraduate chiropractic students. *Clin Chiropr.* 2003; 6(3-4):109-19.

Original Article

Knowledge, Attitude, and Performance of Students Regarding Research and its Related Factors in Mashhad University of Medical Sciences in 2018, Mashhad, Iran

Maedeh Sharafoddin¹, Monavvar Afzal Aghae², Zohreh Rahnama Bargard^{3, 4*}

¹ BSc Student of Public Health, Student Research Committee, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

² Associate Professor, Department of Epidemiology and Biostatistics, School of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

³ MSc Student of Environmental Health Engineering, Student Research Committee, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

⁴ MSc Student of Environmental Health Engineering, Department of Environmental Health Engineering, School of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

Received: 25 October 2019

Accepted: 07 December 2019

Abstract

Introduction: Research-based education is an important indicator of higher education and research status in every country and it is regarded as the main criterion of its development. The present study aimed to investigate the knowledge, attitude, and performance of medical students in relation to research and its related factors in 2018.

Materials and Methods: The current study was a descriptive-analytical study conducted on 431 students of Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran. The participants of the present study were selected using cluster sampling method. The data collection tool was a questionnaire with four sections of demographic characteristics, knowledge measurement, attitude measurement, and research performance. The collected data were analyzed by SPSS software (version 16) using descriptive and inferential statistics (Mann-Whitney, Kruskal-Wallis, and Likert spectrum tests).

Results: Based on the findings of the present study, 78.4% of the participants had a very good attitude, 92.3% poor knowledge, and 58.5% poor performance toward research. Lack of study on statistical methods, participation in research and article writing courses, and non-participation in even one research project in 60-75% of students were observed. No statistically significant relationship was detected between students' attitudes and their gender, knowledge and academic level, and research performance and the employment status of the students ($P < 0.05$).

Conclusion: Results of the present study indicated poor knowledge and performance of the students in researching, as well as their lack of familiarity with the role and duties of the research centers in the universities. Therefore, it is of paramount importance to broaden the students' knowledge of research.

Keywords: Attitude, Knowledge, Performance, Research, Student

* **Corresponding Author:** Zohre Rahnama Bargard, Student Research Committee, Department of Environmental Health Engineering, School of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran. Tel: 09382026898; Email: Rahnamabz951@mums.ac.ir